

Science
Conference
2026

13–14 Feb 2026

International **scientific and practical conference**

- 1. Scientific technologies**
- 2. Economy**
- 3. Finance**
- 4. Mathematical analysis**
- 5. Technical sciences**
- 6. Pedagogy**
- 7. Psychology**
- 8. Philosophy**
- 9. Natural Sciences**

zenodo

OpenAIRE | EXPLORE

www.d-pressa.com

International scientific and practical conference

Part 1
February 2026

Collection of Scientific Works

© International scientific and practical conference. 2026.

PSIXOLOGIK DIAGNOSTIKA FAOLIYATINING NAZARIY ASOSLARI VA ZAMONAVIY TALABLARI

Turapov Abduvait Abdumajidovich

Surxondaryo viloyati Angor tumani Zartepa maxalla fukarolar yigini raisi, O'zbekiston
Milliy universitetining Jizzax filiali talabasi

S. Z. Mahmudova

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali o'qituvchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada psixologik diagnostika faoliyatining nazariy asoslari, metodologik tamoyillari va zamonaviy talablari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Psixologik diagnostika amaliy psixologiya tizimining muhim yo'nalishi sifatida shaxsning psixik holati, individual xususiyatlari va rivojlanish darajasini aniqlashga qaratilgan jarayon sifatida ko'rib chiqiladi. Tadqiqot davomida psixodiagnostikaning tarixiy rivojlanish bosqichlari, asosiy metodlari, ilmiy prinsiplar hamda etik me'yorlari yoritildi. Shuningdek, zamonaviy raqamli texnologiyalar, standartlashtirilgan testlar va professional kompetensiyalar psixologik diagnostika faoliyatiga qo'yilayotgan yangi talablar sifatida tahlil qilindi. Maqola psixologik xizmat ko'rsatish sifatini oshirishda diagnostika jarayonining strategik ahamiyatini asoslaydi.

Kalit so'zlar: psixologik diagnostika, psixodiagnostika metodlari, validlik, ishonchlik, kasbiy kompetensiya, etik me'yorlar, psixologik xizmat.

Kirish

Psixologik diagnostika amaliy psixologiya tizimining asosiy tarkibiy qismlaridan biri bo'lib, shaxsning psixologik xususiyatlarini ilmiy asosda aniqlash va baholashga qaratilgan faoliyatdir. Jamiyat taraqqiyoti, ta'lim tizimidagi islohotlar, mehnat bozorining murakkablashuvi va shaxs rivojlanishiga qo'yilayotgan talablar psixologik diagnostika faoliyatining dolzarbligini oshirmoqda.

Psixologik diagnostika nafaqat shaxsning hozirgi psixik holatini aniqlash, balki uning rivojlanish istiqbollarini prognoz qilish imkonini beradi. U ta'lim, sog'liqni saqlash, ishlab chiqarish, oilaviy maslahat va klinik psixologiya sohalarida keng qo'llaniladi. Diagnostik faoliyatning asosiy maqsadi – psixologik yordam ko'rsatish jarayonida ilmiy asoslangan xulosalar chiqarishdir.

Zamonaviy jamiyatda psixologik diagnostikaga qo'yilayotgan talablar sezilarli darajada o'zgardi. Raqamli texnologiyalar, standartlashtirilgan test tizimlari va xalqaro professional standartlar diagnostika jarayonining aniqligi, ishonchligi va obyektivligini ta'minlashni talab qilmoqda.

Psixologik diagnostikaning nazariy asoslari

Psixologik diagnostika nazariy jihatdan bir nechta fundamental yo'nalishlarga tayanadi: differensial psixologiya, shaxs nazariyalari, rivojlanish psixologiyasi va psixometriya. Psixodiagnostikaning ilmiy asoslari XIX asr oxiri – XX asr boshlarida shakllangan. F. Galton individual farqlarni o'rganish orqali differensial psixologiyaga asos soldi. A. Bine va T. Simon esa intellektni o'lchashga qaratilgan dastlabki test tizimini yaratdi.

Psixologik diagnostika quyidagi ilmiy tamoyillarga asoslanadi:

1. Obyektivlik tamoyili
2. Ilmiylik tamoyili

3. Komplekslik tamoyili
4. Dinamiklik tamoyili
5. Individual yondashuv tamoyili

Psixometrik nazariya diagnostika vositalarining validligi va ishonchliligini aniqlashga qaratilgan. Validlik – test o‘lchashi kerak bo‘lgan xususiyatni haqiqatan ham o‘lchashi; ishonchlilik esa natijalarning barqarorligini bildiradi.

Nazariy jihatdan psixologik diagnostika shaxsni tizimli va yaxlit tahlil qilishga qaratilgan bo‘lib, biologik, ijtimoiy va psixologik omillarni hisobga oladi.

Psixologik diagnostika faoliyatining asosiy vazifalari

Psixologik diagnostika faoliyatining asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- Shaxsning psixik rivojlanish darajasini aniqlash
- Intellektual, emotsional va ijtimoiy xususiyatlarni baholash
- Muammoli holatlarni aniqlash
- Rivojlanish istiqbolini prognoz qilish
- Psixologik maslahat uchun asos yaratish

Diagnostika jarayoni odatda bir necha bosqichda amalga oshiriladi:

1. Maqsadni aniqlash
2. Metodlarni tanlash
3. Ma'lumotlarni yig'ish
4. Tahlil va interpretatsiya
5. Xulosa va tavsiyalar berish

Zamonaviy diagnostika faoliyati faqat test o‘tkazish bilan cheklanmaydi. U suhbat, kuzatuv, anketa, eksperiment va hujjat tahlilini o‘z ichiga oladi.

Zamonaviy talablari va professional standartlar

Hozirgi kunda psixologik diagnostika faoliyatiga qo‘yilayotgan zamonaviy talablar quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

1. Metodlarning ilmiy asoslanganligi
2. Testlarning standartlashtirilganligi
3. Etik me'yorlarga rioya qilish
4. Maxfiylikni ta'minlash
5. Professional kompetensiyaga ega bo'lish

Xalqaro psixologik assotsiatsiyalar (APA, EFPA) psixodiagnostika bo'yicha qat'iy etik kodekslarni belgilagan. Psixolog shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilishi, test natijalarini noto'g'ri talqin qilmasligi va kasbiy chegaralarga rioya qilishi zarur.

Raqamli diagnostika tizimlari (online testlar, kompyuterlashtirilgan baholash vositalari) yangi imkoniyatlar yaratmoqda, biroq ular bilan bog'liq xavfsizlik va maxfiylik masalalari ham dolzarbdir.

Xulosa

Psixologik diagnostika faoliyati nazariy va amaliy jihatdan murakkab, ko'p bosqichli jarayon bo'lib, u ilmiy asoslangan metodlar, professional kompetensiya va etik me'yorlarga tayangan holda amalga oshirilishi zarur. Zamonaviy sharoitda raqamli texnologiyalar diagnostika jarayonining samaradorligini oshirayotgan bo'lsa-da, obyektivlik va maxfiylik tamoyillarini saqlash muhim ahamiyat kasb etadi.

Psixologik diagnostikaning sifatli tashkil etilishi psixologik konsultatsiya samaradorligini oshirish va shaxs rivojlanishini qo'llab-quvvatlashda muhim omil hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Бине А., Симон Т. Методы измерения умственного развития детей. – М.: Педагогика, 1998. – 320 с.
2. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование. – СПб.: Питер, 2007. – 688 с.
3. Немов Р.С. Психология: В 3 кн. Кн. 3. Психодиагностика. – М.: Владос, 2016. – 640 с.
4. Бурлачук Л.Ф. Психодиагностика: Учебник для вузов. – СПб.: Питер, 2015. – 384 с.
5. Гилфорд Дж. Три стороны интеллекта // Психология мышления. – М.: Прогресс, 1986. – С. 433–456.
6. Айзенк Г.Ю. Структура личности. – М.: Эксмо, 2001. – 464 с.
7. Карпов А.В. Психология профессиональной деятельности. – М.: Юрайт, 2018. – 352 с.
8. Шмелёв А.Г. Основы психодиагностики. – М.: Феникс, 2012. – 480 с.
9. American Psychological Association. Ethical principles of psychologists and code of conduct. – Washington, DC: APA, 2017. – 25 p.
10. Cronbach L.J. Essentials of psychological testing. – New York: Harper & Row, 1990. – 734 p.
11. Anastasi A. Psychological testing. – New York: Macmillan Publishing Company, 1988. – 817 p.
12. Уртаев Б.Т. Амалий психология ва психодиагностика асослари. – Т.: Ўқитувчи, 2020. – 256 б.
13. Қодиров Б.Р. Психологик хизмат ва унинг методлари. – Т.: Тафаккур, 2019. – 312 б.